

In 1923 kwam ik als 11 jarig kind in Bussum wonen en Bussum was toen een rustige, mooie en ook deftige plaats. Twee jaar eerder logeerde ik hier voor het eerst. Wij woonden in Leeuwarden en daar is de geur van de lucht anders dan hier.

In Bussum hadden veel straten en lanen een heerlijke kruidachtige geur. Op rustige zomeravonden ruik ik die geur nog wel eens.

Er waren toen weinig auto's, dus ook geen uitlaatgassen. Wonderlijk, dat men een geur na 60 jaar nog terugdenken kan.

Het Bussum van toen was begrensd door de Lambertus Hortentiuslaan, alleen met de oude huizen en villa's van die jaren. De Brediusweg was nog schaars bebouwd, een mooie laan om te wandelen. De Huizerweg was alleen tot de Boerhaavelaan bewoond. Verder was er bos aan de linkerkant, waar nu de huizen voorbij de Godelinde Stichting staan. Ergens in dat bos was een kleine uitspanning. Na een wandeling kreeg ik daar wel eens een kogelflesje. Als sluiting zat boven in de hals een glazen stuiter; die moest je met je vinger naar binnen drukken.

Aan de rechterkant waren de 1ste en de 2e Achtermeulenlaan de laatste straten.

Wat nu de Voormeulenweg en het Sportpark is, daar lagen "de forten". Deze zijn nog lang voor opslag van aardappelen gebruikt. "De Aardappelkelders" in de volksmond geheten.

De Bijbelschool midden in een weiland. Dan de Hamerstraat, Laarderweg en Singel. Later zijn het Sint Jozephpark en Eendrachtspark gebouwd en al die andere straten.

In en na de laatste Wereld oorlog werden de Eng(h)en vol gebouwd en begon Bussum er uit te zien, zoals wij het de laatste 30 à 40 jaar kennen.

De Laarderweg, voorbij het Singel was met grote bomen beplant. In de oorlog (1940-1945) toen er gebrek aan

brandstof was en iedereen probeerde bomen om te kappen, hebben wij, Laarderwegbewoners, onze bomen 's nachts nog wel bewaakt. Voor hout kon je in de bossen terecht, wat natuurlijk niet mocht; maar nood breekt wetten. Helaas sneuvelde die bomen toch, toen de Laarderweg riolering kreeg.

De meeste huizen hadden nog beerputten op de plaatsjes of tuinen, die werden dan als je het zelf deed 's avonds na 10 uur leeg geschept. Het was een vies karweitje. Je kon het ook tegen betaling de gemeente laten doen, maar die deden het natuurlijk overdag. De zelfdoeners brachten dat spul naar de Eng voor de tuintjes. Deze lagen tussen de Hamerstraat en de Heide. Vroeger maakte iedere huisvrouw nog schoon en dat moest voor Pasen klaar zijn. (De Grote Schoonmaak). Door de kolénkachels en koken op petroleum stellen was dat ook nodig. Stofzuigers waren nog niet voor iedereen een gebruiksvoorwerp.

Waar nu het viaduct en Ceintuurbaan zijn, waren ook forten en zandafgravingen. Als dan in het voorjaar de stormen kwamen, vlogen er hele zandwolken door de lucht. Een ware ramp voor de vrouwen die daar in die buurt woonden, want zand gaat overal doorheen. Toen waren de daken en vensters nog niet zo geïsoleerd, zoals nu.

Ons mooi oud Gemeentehuis stond toen nog in het hart van Bussum, ervoor die blauwstenen palen met kettingen, waarop je goed schommelen kon. Het eerste Raadhuis van Bussum, eerst sigaren zaak en toen een kousenwinkeltje, is ook afgebroken. Het was tegenover Hotel de Rozenboom. Naast het Hotel was de stahouderij van de Jong.

Op de Brinklaan is ook het Pensionaat "Mariënborg", wat gelukkig niet afgebroken is. Inplaats van de "jonge dames" en "kleine meisjes" in het zwart gekleed met witte kraagjes en hoedjes op, wonen er nu oudere Dames in ruste.

Ook het winkeltje van de familie Steur met de Heiligen beelden en artikelen voor kerkelijke feestdagen is niet meer, zo als de Banketbakker, sigarenwinkel en anderen.

Ook naast "Mariënborg" zag de Brinklaan er anders uit. Daar woonden Zijstra, Kannevorf, Dames Bouwman en een slager op de hoek Hogenbirk.

Zo is ook die hele hoek van de Raadguisstraat verdwenen en de dokter Fockstraat. "Waarom hebben ze het zijstraattje van de Raadhuisstraat, nu het Brinkje, niet weer naar Dr. Fock

genoemd in plaats van het niets zeggende "Achterom" ? "

Voordat de Brandweerkazerne in de raadhuisstraat gebouwd werd, stond daar naast de horloge-winkel van Pouw , een boerderij ; later bewoond door verschillende gezinnen. De Raadhuisstraat was een gezellige winkelstraat in tegenstelling van na de oorlog.

Apotheek Slaap had zijn zaak op de Brinklaan hoek Raadhuisstraat. Dan Marrissing, de Schoenenwinkel, op no. 4 de Sigarenwinkel van v.d. Mei, dan het Friesche Winkeltje van Steen-aart en de Jonge, dan een boter en kaas winkeltje en daarnaast Jansen , de fietsenmaker. Hij had zijn werkplaats achterom bij no. 4. Mijnheer Jansen heeft mij, toen ik 15 jaar was nog fiet-sen geleerd. Je kreeg een riem om je middel, die hij vast hield en dan maar rondjes rijden door de Thierenstraat-Kerkstraat-Brinklaan en de Raadhuisstraat weer in, net zo lang tot je los kon rijden. Dat was toen geen gek gezicht, want kleine kinderen kregen toen geen fiets, zoals nu. Als je grote broers of zusters had, was je in het voordeel, want dan probeerde je het wel op hun fiets. Was je te klein voor een herenfiets dan staken ze hun been door de stang en kon je ook bij de trappers. Zoiets zie je nu ook niet meer.

Wat nu het hart van Bussum is en de Brink heet, is gezellig, maar wij ouderen denken nog vaak terug aan "hoe het vroeger was "

Achter het Raadhuis in de Raadhuisstraat was de ingang van het Politiebureau. Daar waren ook een paar cellen. Die waren nogal eens een paar dagen bezet.

In de Raadhuisstraat was ook de melkhandel van Neer-landia gevestigd. 's Morgens 6 uur was het een lawaai en geram-mel van bussen. Dan werden de melkkarren opgeladen en daar trok-ken de venters Bussum mee in. Er was ook nog een gelanteriezaak van Scholten, de fruitzaak van Kuipers, die van die lekkere kleine sousjes (linda's) verkocht; dan Bongers , de kruidenier en daarnaast het groente en fruit winkeltje van Lootsteen; daarnaast Kroekop de Barbier, dan de Thierenstraat met op de andere hoek Reeskamp , de drogist, die van alles verkocht. Dan slager Sloothaak, dan twee woonhuizen en op de hoek Kapel-straat, een zaak van Bakker, die borstels-dweilen enz. enz. ver-kocht. Een fijne zaak, waar ik als kind graag een boodschap deed: daar was zo veel te zien.

De Kapelstraat was vroeger een drukke en gezellige winkelstraat. Vanaf de Raadhuisstraat was er een schoenmaker, gelanterie-groente-zaak en het Café van v.d. Bosch niet te ver-geeten; dan een comestibleszaak; Bekker's Hoedenzaak, Aan de andere zijde Machine zaak, Slager, Bloemen-meubel-weer Bakker-schoenmaker en nog vele anderen. Je kunt het je nu niet voorstel-len, dat er zoveel zaken waren. De meeste oude winkels zijn ver-bouwd en de zaken gingen naar de Havenstraat, Landstraat of andere straten.

In de Schoolstraat was de grutterij "Het Molentje" en een kolenhandel.

De Korte Landstraat heette nog de Baaierokkenbuurt en achter de kolenhandel van Blokland was een Klompenmaker, waar je, als je naar school ging, altijd bleef kijken. Daar zit nu Nettorama.

Het Postkantoor was nog in de Havenstraat en de Brandweer-auto stond nog op het terrein achter oude Raadhuis.

Vroeger kochten de menschen meer in hun eigen plaats. Bussum had ook twee grote herenkleding zaken, maar veel menschen gingen naar C. & A. in Amsterdam, die was toen al "voordeliger".

De familie Lootsteen uit de Raadhuisstraat zorgde er voor, dat de arrestanten, als ze er waren, hun brood kregen. Dat werd dan, klaargemaakt op een bordje, zo over de straat door de Moeder of dochter bij het politie bureau gebracht. In de Crisisjaren werd er nog al eens met een jalouse blik naar dat bordje gekeken. De arrestanten kwamen ook toen niets te kort. Thuis was het eten toen voor de vele steuntrekkers niet zo goed. Ik zie ze in gedachten nog lopen zwart haar, grote schort voor en op pantoffels, en altijd graag een babbeltje maken.

Bussum was toen ook nog in het bezit van een muzikentent. Eerst op de Brink bij de Rozenboom. Door Crescendo en Sint Jozef werden zomers geregeld concerten gegeven. Er was altijd veel publiek en de politie zorgde dat tijdens het spelen de jeugd rustig was.

Burgemeester de Bordes was toen hoofd van de Gemeente.

In die tijd zijn ook veel woningen gebouwd. Dat het Eendrachtspark in plm. 1924 gebouwd werd, was voor ons kinderen, die op de Bijbelschool gingen, een fijne tijd.

Wat nu de industrie-buurt is tussen Huizerweg en Oud Bussummerweg was voor 1930 nog weiland, de Koeienkamp geheten. In de strenge winter van 1929 kon je eind Februari nog schaatsen.

Het zwembadje op de hoek van de Fred. van Eedenweg is bij veel oude Bussummers nog wel bekend.

Aan de overkant stond de Leerfabriek met een karbouw boven op het torentje. Na een hevige brand in 1935 is de fabriek afgebrand en was Bussum zijn stank kwijt.

Later werden daar de tegenwoordige woonhuizen en winkels gebouwd.

De Bison en Karbouwstraat zijn nog een herinnering aan de fabriek.

In de zomer was een dagje Valkeveen echt een uitstapje. Als je het betalen kon, ging je met een rijtuig van de Geer uit de Spiegelstraat. Als kind mocht ik een keer met een paar tantes mee. Dat was nog een hele zit en 's middags werd je weer opgehaald.

De meesté menschen gingen met de tram, dan moest je eerst de Vlietlaan af naar het station, vandaar ging de tram door de Comeniuslaan, (lambertus Hortentiuslaan) de groenteveiling in Naarden langs, de Huizerstraatweg op. Bij de Valkeveenschelaan stapte je uit en dan te voet door deze prachtige laan naar "zee". Het was daar in de zomer altijd druk. Je kon heel ver het water in lopen en dan was het water nog niet veel verder dan borsthoogte. Het strand en water was nog heerlijk schoon en je kon ook een strandstoel huren. Het was toen nog echt Zuiderzee en nog geen IJsselmeer, dat kwam pas nadat de afsluitdijk in 1932 klaar was.

Bussum was een mooie plaats, wat de rijke Amsterdammers al ontdekt hadden. Zij lieten zich in het Spieghel huizen bouwen, met grote tuinen, waardoor die mooie Spieghelwijk ontstaan is.

Aan de Hilversumse kant, einde Laarderweg, de heide, die toen ook nog echt heide was, maar nu overgroeid wordt door graspluimen.

Aan de kant achter het Spieghel het Spanderswoud met de mooie weg naar Hilversum. Daar tussen liep een zandweg naar Hilversum, de zwarte weg genoemd. Ik denk omdat er veel zwarte sintels op werden gedaan om de weg wat te verhaarden. Sintels waren er in die jaren genoeg, omdat er nog met kolen gestookt werd.

Nu is het de Betonweg naar Hilversum.

Tussen het Spanderswoud, de Watertoren en het Kerkhof was, en is nog een stukje heide.

Tegen de achterkant van het kerkhof stond het woonwagenkamp, dat later verplaatst is naar de Eng langs de Laarderweg. Toen het ook hier vandaan moest, omdat de Eng bebouwd werd, ging het naar een terrein bij de Palmkazerne.

Dat stukje heide bij de Watertoren is na de oorlog begroeid met vliegdenen, maar toen die er nog niet stonden en we Koninginnedag nog op 31 Augustus vierden, was daar 's avonds vuurwerk. Iedereen die lopen kon ging daar heen en dat was daar ouderwets gezellig.

Daar was ook de Zandzee, waar in de zomer op Zondag veel Amsterdammers heengingen. Je kon daar heerlijk pootje baden en in het zand spelen.

In de oorlog gebruikten de Duitsers de plas om er hun paarden in te wassen, waardoor het water vervuilde en als een kind een wondje ergens had, was dat een ramp.

Dan heeft en had Bussum nog onze mooie Spieghelwijk. Voor de oorlog was het echt landelijk. Er waren weinig lantaarns en die gaven niet zo veel licht als nu. Trottoirs waren nog niet betegeld en als het lang regende, was het moeilijk om met droge schoenen in je tuin te komen. Dan werd er nog wel eens een loopplank uitgelegd. Later kreeg ook het Spieghel riolering en betegelde trottoirs en was dat ongemak voorbij.

Bussum had vóór de oorlog veel meisjes uit alle delen van het land, die hier in huishoudelijke betrekking waren in die grote Villa's. Als deze meisjes op hun vrije avonden naar een Vereeniging of iets dergelijks waren geweest, dan gebeurde het wel dat ze ver dwaalden in die lanen, vooral in de winter en als ze nog niet zo lang hier woonden.

Gelukkig was het toen veiliger op straat dan nu. In die grote Villa's werkten ook veel Huizer vrouwen, die kwamen dan 's morgens met de tram en vanaf het station gingen zij te voet verder. Het was een mooi gezicht al die vrouwen in het pak met hun witte mutsen op. Als ze werkten deden ze vaak die mutsen af, want er zat nog een zwart mutsje onder. In de regen hadden ze de muts ook vaak onder de schort. Ook dat beeld is uit Bussum verdwenen.

De Cacaofabriek van Bensdorp was bekend in Bussum. Daar werkten zeer veel Bussummers. Als de fabriek om 5 of 6 uur uitging, dan was het erg druk in de Spiegelstraat en Lindelaan. Veel meisjes en vrouwen kwamen uit Weesp en Amsterdam en gingen 's middags met de trein naar huis en 's morgens zag je ze weer komen, ook dat is voorbij, omdat het inpakken nu machinaal gaat. De cacaolucht is nog wel te ruiken.

De winkels waren in de week tot 8 uur en Zaterdag tot 10 uur open. Daarna moesten de winkels nog opgeruimd en schoon-gemaakt worden, wat voor levensmiddelen zaken nachtwerk werd. Toen die tijden veranderden waren veel mensen daar tegen, maar dan vergaten ze wel, hoe zwaar dat leven voor die zakenvrouwen was, want ze hadden ook een gezin achter die winkeldeur en daar moest ook gewerkt en gegeten worden.

In de crisisjaren en ook daarvoor werd ook wel "gepoft" in de winkels. De mensen verdienden weinig, maar moesten ook eten en leven. Als ze Zaterdagavond hun boodschappen deden, betaalden ze vaak ook wat af, maar als er weinig verdiend was, kwam er vaak ook weer bij. Iedere winkelier had een klantenboek en daar waren posten bij die nooit betaald werden. Als er niets was, kon je ook niets halen. De jonge mensen van nu kunnen zich dat niet indenken.

De meeste mensen gaan nu wel op vakantie, maar dat was vroeger ook niet zo.

De hotel-vacanties in binnen en buitenland waren alleen voor rijke mensen. De mensen die minder of weinig verdienden, gingen dagjes uit. Als je dan 's avonds thuiskwam, na tram, fiets- of wandeltocht had je een fijne dag gehad met nog gezonde lucht.

In die tijd konden de kinderen nog rustig op straat spelen. Hoepelen, knikkeren, vliegeren, touwtje springen : alles kon toen nog. Het leek of de kinderen precies wisten, welke tijd het was : voor knikkeren, of hoepelen etc. Zandhappertje en bokspringen was ook erg in. 's Avonds na het broodeten werd er nog buiten gespeeld, want toen was er nog geen televisie, die de kinderen zoet hield. Ze vermaakten zichzelf wel. Ook werd er in de schemeruurtjes veel gezongen, wat nu ook niet meer gebeurt.

De snoepwinkeltjes deden goede zaken, al moestendie mensen veel geduld hebben. Je kon uitzoeken wat je voor 1 of 2 cent kon kopen. Dat was best moeilijk als je die snoeptafel met al dat lek-kers zag. Veel zullen ze er wel niet mee verdiend hebben. Deze winkels verkochten ook kruidenierswaren, groene zeep, stroop en petroleum. Alles werd toen afgewogen en al die geurtjes gaven een speciale geur, die je nu nog zou herkennen. Nu is alles zo onpersoonlijk al is het veel beter en zindelijker. De snoepzaken op de Hogeweg en Landstraat waren voor de hele Bussumse jeugd bekend terrein, zo ook de buurtwinkels uit de Noorderweg en Bijlstraat. Er waren nog veel meer van die winkels, maar die eerste twee waren toch ouderwetser.

Bussum is na het dempen van de Haven ook haar beurtschippers kwijt geraakt. Ze schakelden over op de vrachtauto's, dat ging natuurlijk vlugger. In de oorlogsjaren toen de treinen niet meer reden, kon je met de boot van de firma Bremken en misschien ook met schipper den Oude, maar dat weet ik niet, naar Amsterdam varen. Het was een mooi tochtje. Je moest wel zorgen, dat je in Amsterdam op tijd bij de boot was voor de terugtocht, want wachten deed hij niet.

Ook het trapbruggetje (Simon Hendrik Veerbrug) verdween toen.

Bussum was wel een gezellige en drukke plaats, al was alles echt dorps. Groentewagens met of zonder paard (hondenkar) bakkers met karren en loopjongens op de fiets met een grote mand voorop. Alles werd toen thuis bezorgd. De voddenkoopman liep nog roepend door de straat. (Wie heeft er nog wat op te ruimen ? Oude kranten,kieren ?)

In de kersttijd schreeuwden ze ook nog : "Hazen en Konijnenvellen!" Dat bracht nog een paar centen op. De melkboer verkocht nog losse melk.

De Nassaulaan was toen al de Hoofdstraat. Vóór de oorlog 1940-1945 beurden de meeste mannen 's Zaterdags hun loon en dan moest er 's middags of 's avonds de boodschappen gedaan worden. Vooral in de winter als de lampen brandden was dat erg gezellig. Als kind was je blij als je mee mocht met je Moeder. Het was toen nog niet zo gewoon dat Vaders de boodschappen deden. Natuurlijk waren die boodschaptassen niet zo vol en zwaar als nu. Alles werd nog afgewogen en je kocht niet meer als wat je nodig had. Frisdrank was er niet eens en Chips kende men ook niet. De Zaterdagse tractatie was in veel gezinnen chocolade en pinda's en voor de kleintjes een zakje opzettertjes, een figuurtje van biscuit en rondjes (met een gaatje in het midden) waar ze in pasten. Tegenwoordig zie je ze wel weer eens, maar ze passen niet zo goed meer in de rondjes; want natuurlijk heb ik ze wel eens gekocht voor mijn kleinkinderen, maar die speelden er niet mee zoals wij vroeger.

De meeste winkels van vroeger zijn er niet meer. Als oudste zaak spant, dacht ik, de firma Los de kroon; dan nog een banketbakker, zilversmid, speelgoed en rietwaren van den Uijl en de stoffenzaak van voorheen Krant. Deze drijven hun zaak nog in dezelfde straat.

De mensen hadden niet zo veel geld als nu, maar er werd wel gebruik gemaakt van de bioscopen. De prijzen waren laag en je had ook goedkopere plaatsen. Als de bioscopen uitgingen was het gezellig druk in het dorp. Ook gingen veel mensen zomeravonden een straatje om. Nu zitten de meeste mensen televisie te kijken en kan het gebeuren als je 's avonds lopend ergens vandaan komt je geen mens tegenkomt. De jongeren die dit misschien lezen, denken dat dit mooier lijkt omdat het verleden tijd is, maar dat is niet zo. Doordat Bussum toen nog kleiner was, kende je elkaar beter en bij ziekte en zorgen hielp je elkaar. Dat was nu eenmaal zo; de mensen stonden meer open voor elkaar.

De jongens haalden ook kwajongens-streken uit, maar niet dat opzettelijk vernielen wat er nu wordt gedaan.

De mensen leefden ook rustiger, doordat we toen die moderne communicatie niet kenden. De rampen die toen ook gebeurden, kwamen veel langzamer in de huiskamer terecht. Nu kun je 's avonds zien en horen, wat voor rampzaligs 's morgens gebeurd is. Dat maakt het leven toch onrustiger. Ik kan nog lang doorgaan over het Bussum van toen. Het was toen mooi en al wordt er veel afgebroken, mooi blijft het.

De jongeren weten niet hoe Bussum toen was.

Een oude jas, al zit hij nog zo lekker warm, moet je ook eens vernieuwen. Maar er wordt te weinig moeite gedaan. om wat de moeite waard is, te behouden.

Misschien kloppen de datums niet helemaal, maar dat komt omdat het zo ver in de tijd terug is.